

Kina na Václavském náměstí

Vznikala jako dobrá investice, a v době neexistence televize jako logická součást opravdu oblíbené masové lidové zábavy. Široký bulvár, procházející na přelomu devatenáctého a dvacátého století mohutnou přestavbou a modernizací, přinesl investorům – stavitelům – nový produkt pro Evropu přece jen trochu zvláštní. Pro jednoduchost tomu říkáme zábavní multifunkční palác. V moderních stavbách se v podzemí nacházela kina, v přízemí pak obchody či stravovací zařízení, v patře či dokonce v patrech kavárny a s nimi i další zábavní podniky – tančírny, revue a podobně. O další patra se dělily buď nájemní byty, nebo kanceláře či hotely. Takhle se dal pozemek využít a doslova finančně vyždímat!

Počtem kin, jejich velikostí a architektonickou kvalitou se mohlo toto místo směle poměřovat s velkými bulváry Evropy - na jiném místě připomínáme Gran Via v Madridu, Champs Elysées v Paříži a Kurfürstendamm v Západním Berlíně. Je tu ale jeden důležitý rozdíl – počet obyvatel citovaných měst byl vždy mnohonásobně větší, než v nesrovnatelně menší Praze. Takže Praha nesla fakticky i matematicky opravdové prvenství v hustotě kin. Samozřejmě, že kina přinášela do centra města (a bylo takových míst více, okolo Perštýna se dalo napočítat kin jedenáct, okolo Poříčí a pražských nádraží celkem osm) výrazné oživení a náplň. Kina musela být dobře osvětlena, diváci si totiž často vybírali návštěvu filmu emotivně a impulsivně na podvečerní procházce po Trafu (ano, „Trafouš“ se říkalo Václavskému náměstí zcela běžně), a tak neonové reklamy a velké markýzy nad vchody rozhodovaly u značné části průměrného publika. Kina byla levná, na vstupné měl každý a přijet z Nuslí či Vokovic na neony rozzářený bulvár bylo již samo o sobě zážitkem.

Hned první dům na rohu Příkopů (čp. 846) obsahoval tolik nabídek, že tam, podle naší výše uvedené definice, nemohlo kromě lázní, automatu a podobně chybět ani kino. Dnes samozřejmě zapomenuté **kino Koruna** bylo zrušeno krátce po politickém převratu v roce 1948 a bylo známé tím, že si tam dokončovali vztahy homosexuálně orientovaní návštěvníci ve stejném domě umístěných, velkých, mnohapatrových stejnojmenných lázní. Kino nebylo malé, mělo 470 míst a jeho art decoový interiér projektoval Ladislav Machoň. Od druhé poloviny třicátých let bylo specializované na projekci dokumentů, týdeníků a politických aktualit. Fungovalo od roku 1914.

Kino Alfa, foto ČTK, Evžen Beran, 1956.

Kino Blaník, foto ČTK, autor Novák, 1955.

Hned vedle stála perla mezi pražskými kiny, **Passage**, secesní velký sál ve třech nadzemních podlažích hotelu Ambassador (čp. 840), vyprojektovaného architektem Weyrem. Jmenovalo se vždy stejně, což bylo pro kina na Václavském náměstí tak trochu výjimkou – názvy se měnily z důvodů komerčních a později také politických. Pod kinem Weyr vybudoval krásnou lahůdku – nejkrásnější pražskou revui Alhambra.

Architekt Rudolf Stockar v roce 1928 přestavěl, lépe řečeno pokryl průčelí domu Václavské náměstí čp. 834 konstruktivistickou mléčně bílou skleněnou fasádou, na které se dobře vyjímalý neonové nápisy. Pro nájemce pak vybudoval v podzemí pětisedadlové **kino Praha**. Budova byla jedním z typických příkladů multifunkčního využívání – mimo kina a v horních patrech umístěných redakčních kanceláří jste zde našli obchodní pasáž a hned tři lidové jídelny. Kino se po politických změnách logicky potýkalo s proměnami dramaturgické koncepce. Bývala tu kina krátkých filmů, poetická pásma, kino plastických filmů (s brýlemi, namáčenými v chlorovém roztoku), později dokonce dva sály a ještě v devadesátých letech zoufalý pokus o jakýsi neúspěšný kabaret. Vše odnesla investiční vlna a dnes tu září největší obchodní dům s oděvními výrobky v Praze, Van Graaf.

Bohumír Kozák projektoval na Václavském náměstí 41 palác Avion/Luxor (čp.820). Provozovatelé jej naplnili více než pestře – moderní velkokavárnou v prvním patře, střelnici, obchodní pasáží, dvěma slavnými tančírnami a také stejnojmenným **kinem Avion** v podzemí, které mělo 700 míst. Bylo zajímavé také tím, že bylo vedeno vstřícně k technickým novinkám – ve třicátých letech se tu promítalo na tři plátna vedle sebe, diváci tu viděli první barevné americké plastické filmy. Ještě před německou okupací se v přejmenovací hysterii začalo jmenovat **Letka** a to mu zůstalo již napořád, i když v padesátých letech promítalo pod názvem **Čas** pásma dokumentárních filmů. Dnes je, takřka neviditelně, skryto jako podzemní prodejní plocha v mohutném paláci knih Neoluxor.

Kino Praha, foto ČTK, Karel Mevald, 1955.

Snad nejvíce názvu neslo kino, umístěné architektem Bečkou do vedlejšího paláce Národ na Václavském náměstí 43 (čp. 819). To se před ukončením filmového využívání jmenovalo sice **Jalta**, ale mnoho let před tím také **Apollo** a jen velcí pamětníci si jej pamatují jako **Gaumont**, **Amerika** nebo **Národ**. I toto kino patřilo k velkým sálům, mělo 660 míst a i zde šlo o součást multifunkčního paláce – všechny prostory v přízemí totiž obýval rybí distributor, restaurátér a dovozce Vaňha. V kancelářích v patrech sídlila střídavě, někdy i najednou, celá řada filmových distribučních společností. Dnes je zde, po krátkém působení Černého divadla či Divadla Jiřího Grossmana, komerční bulvární divadlo Palace.

V horní části Václavského náměstí, v domě s číslem orientačním 56 (čp. 802), vyprojektovali Josef Gočár a Bedřich Ehrmann perlu funkcionalistické architektury, multifukční palác Fénix. Ten kromě stejnojmenné pojišťovny, posléze smutně proslulé svým krachem, obsahoval v prvním patře jednu z největších evropských kaváren, v přízemí pak automaty a jídelny, v podzemí velký hudební a taneční klub Pygmalion a hlavně velké, stejnojmenné **kino Fénix** s pozdějším, ještě předválečným jménem **Blaník**. Kino s takřka 1100 místy se stalo díky svému vedení, poloze, technologiím jedním z nejúspěšnějších pražských kin. Dnes slouží jako scéna pro bulvární divadelní představení.

Za rohem, v ulici Ve Smečkách, byla hned dvě kina. Jedno patřilo německému vzdělávacímu spolku **Urania** a sloužilo pod stejným názvem na stejném místě se 440 sedadly pražské německé menšině. Kino se v roce 1933 odstěhovalo i s celým spolkem, přednáškovými sály, učebnami, knihovnou a studovny do nového domu v Klimentské ulici, do prostor, kde dnes sídlí FAMU. Ve Smečkách byl později sál využíván jako dabingové studio a posléze jako sídlo FISYO, Filmového symfonického orchestru. Bylo to světově velmi ceněné kvalitní nahrávací studio.

Druhým kinem na tomto místě byl v budově Typografické besedy Ve Smečkách 29 (čp. 599) vybudovaný sál se 470 místy, který až do konce čtyřicátých let sloužil jako **kino Beseda**. To bylo svým programem orientováno poměrně levicově, uvádělo s chutí sovětské filmy, populární dokumenty a podobně. Dnes slouží jeho část obskurní nahé revue Darling.

V roce 1922 přestavěl Jan Rait bývalý kabaretní sál v paláci Rokoko na Václavském náměstí 38 (čp. 794) na **kino Hvězda**, umístěné ve druhém a třetím podlaží tohoto původně také zcela multifukčního domu. Zatímco za západní stěnou sálu rachotily rotačky Melantrichu, v přízemí v art-decové pasáži byly umístěny kromě kaváren také lepší obchody a v podzemí pak divadlo Rokoko, dnes součást Městských divadel pražských, dříve sál, hostící mnohá jména lidové zábavy (Futurista, Červený atp.). Kino, které bylo elegantně zařízeno pod klenutou světelnou stropní konstrukcí, uvádělo nejen první barevné filmy, ale zažilo také pražskou premiéru slavného filmu Gilda za osobní účasti hlavní hrdinky, Rity Hayworth – a to v lednu 1948! Dnes je sál využíván jako součást komplexu sportovní velkoobchodní, ale ještě v padesátých a šedesátých letech promítal jako jediné nonstop kino v Praze celovečerní filmy od 10.00 ráno do 22.00 večer.

Dorazili jsme k jednomu ze dvou přeživších kin na Václavském náměstí, dnes dvousálovému kinu **Lucerna**, umístěnému ve druhém, třetím a čtvrtém podlaží stejnojmenného havlovského paláce mezi ulicemi Štěpánskou, Vodičkovou a Václavským náměstím (čp. 704). Pestrá historie rodiny, domu i kina je všeobecně známa, připomínáme, že se tu promítalo od roku 1909. Dnes tu vedení pod záštitou Havlovy rodiny provozuje kino dvousálové, hlavní sál je vybaven novými technologiemi, malý předváděcí sál ve třetím podlaží umožňuje nabídnout kulturně orientované veřejnosti málo poptávané filmy.

V paláci České banky od Josefa Sakaře a Osvalda Polívky (čp. 791) funguje dodnes dvousálový projekt **kina Světozor**. Dům ve Vodičkově ulici 39, určený také pro více funkcí, má kromě kancelářské části v nadzemních podlažích oblíbenou obchodní pasáž a lidovou jídelnu Peklo. Kino zažilo také mnohé peripetie, snad nejzajímavější je období, kdy zde mnoho měsíců fungoval z Bruselu přenesený kinoautomat, zábavná hříčka, pomocí jednoduchého signálního zařízení vtahující diváka do spoluúčasti na vývoji komediální filmové zápletky. Kino dnes funguje spolu s vedlejší Lucernou jako jedno z posledních pražských kin vůbec.

Ludvík Kysela a Jan Jarolím vybuvovali dnes odstrašujícím způsobem zchátralý palác Alfa (čp. 785) již v roce 1929. V této ještě nedávno perle české moderní architektury dvacátého století, obsahující byty, ateliéry, nahrávací studia, velkokavárnu, bary, divadelní sál sídlilo také největší pražské **kino Alfa** se 1.200 sedadly. Kino, které díky své velikosti bylo vždy v prvních řadách snahy o atraktivnost, a to nejen programovou, ale také technologickou, představilo v Praze první cinemascop a posléze v letech sedmdesátých také projekci technologií TODD AO – sedmdesátimilimetrové filmy. Jeho zvuková aparatura, klimatizace a interiér vždy patřily k tomu nejlepšímu v Čechách. Dnes je palác, patřící původním majitelům, rodině Stýblově, zcela zdevastován, byť údajně probíhá jeho rekonstrukce.

V roce 1929 otevřel na Václavském náměstí 26 (čp. 784) František Tichý v sále, upraveném posléze Ladislavem Riegreem pro 620 diváků, **kino Hollywood**, které se po válce přejmenovalo na **Máj**. Běžné velké kino bylo po politických změnách v roce 1948 změněno napřed na kino krátkých filmů, aby pak bylo při přestavbě hotelu Adria zcela zrušeno.

Pavel Janák byl autorem nového průčelního křídla hotelu Juliš, prvotřídního typického zábavního paláce let třicátých. V podzemí skrýval tento elegantní dům (čp. 782) vyjma velké tanečnické a rozlehlé revue (později Tatran) také čtyřistamístné **kino Paříž** (název od znárodnění v roce 1948). Palác obsahoval ještě slavnou rodinnou cukrárnu, dvoupodlažní rozlehlou taneční kavárnu a další taneční sály uvnitř budovy. Po totální devastaci a rozkradení po roce 1990 a později v rámci přestavby po roce 2000 již nemohlo být kino uvedeno do provozu.

Poslední kino se nachází v budově Václavské náměstí 18 (čp. 780), jmenovalo se **Illusion**, chvillemi také **Art** nebo **Ráj**. Mělo po přestavbě 620 míst a sloužilo opět do konce čtyřicátých let jako běžné, elegantní art-decové vyzdobené kino.

Výše uvedených patnáct kin na Václavském náměstí nejen přispívalo k velkoměstské atmosféře místa svým vzhledem, ale také ke kulturnímu vyžití obyvatel. Důležité ovšem je, že denně „vyvrhlo“ od dopoledne do pozdních nočních hodin, při 75% obsazenosti, která bývala pravidlem, přes 30.000 diváků, kteří se na místě pohybovali, konzumovali, bavili se a odpočívali.

Josef Vomáčka